

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi**

Łódź, dnia grudnia 2009 r.

**Pan
Roman OWECKI
Łódzki Wojewódzki
Lekarz Weterynarii
w Łodzi**

**LLO-410-33-05/2009
P/09/110**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi skontrolowała Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Łodzi, zwany dalej „Inspektoratem” lub „WIW”, w zakresie realizacji programu zwalczania choroby Aujeszkyego u świń² (AD), w latach 2008-2009 (III kw.).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 10 listopada 2009 r., Najwyższa Izba Kontroli, stosownie do art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Wojewódzkiemu Lekarzowi Weterynarii niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania Inspektoratu w zakresie sprawowania nadzoru nad realizacją programu na obszarze województwa łódzkiego. Powyższą ocenę uzasadniają stwierdzone nieprawidłowości, związane z podejmowaniem w okresie objętym kontrolą działań nielegalnych, nierzetelnych i niecelowych, mających negatywny wpływ na kontrolowaną działalność.

1. W okresie objętym kontrolą na terenie województwa łódzkiego zbadano w kierunku AD łącznie 35.644 stada świń, spośród zaplanowanych 52.560 stad (67,8%). W szczególności badaniu poddano 1.060 tysięcy sztuk świń, tj. 44,0% planowanej ilości (2.412 tys. szt.),

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Program wprowadzony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 marca 2008 r. (Dz. U. Nr 64, poz. 397), ze zmianami wprowadzonymi rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2009 r. (Dz. U. Nr 74, poz. 631), zwany dalej „Programem”.

od których pobrano łącznie 550 tysięcy próbek krwi do badań (zbadano 548 tysięcy, tj. 99,7%) na obecność przeciwciał dla glikoproteiny gE wirusa AD,

W wyniku tych badań stwierdzono w pierwszym pobieraniu prób 34,9 tysięcy stad wolnych od wirusa AD, w drugim 19,6 tysięcy, a w trzecim 14,6 tysięcy stad. Ujawniono także stada zakażone wirusem AD, których było odpowiednio: 736, 142 i 22 oraz 13 stad w trakcie badań monitoringowych. W stadach o statusie zakażonych wirusem AD szczepieniom poddano 1.184 stada, ubojem natomiast objęto 226 stad. W obszarze zapowietrzonym szczepieniom poddano 2.937 stad po I próbobraniu, 173 stada po II próbobraniu, 17 stad po III próbobraniu i 202 stada po badaniach monitoringowych.

W ocenie NIK, Inspektorat nie zareagował na rozpoczęcie przez Powiatowe Inspektoraty Weterynarii w dniu 1 kwietnia 2008 r. (tj. blisko 3 tygodnie przed wejściem w życie programu) pobierania porób krwi od świń w kierunku AD. Zarówno Powiatowe Inspektoraty, jak też Wojewódzki Inspektorat nie były właściwie przygotowane do realizacji programu, co wpłynęło niekorzystnie na jakość i wyniki sprawowanego nadzoru, bowiem Inspektorat:

- nie posiadał dokładnych danych dotyczących stanu pogłowia trzody chlewnej na terenie województwa łódzkiego, w rozbiciu na poszczególne grupy produkcyjne, umożliwiające właściwe oszacowanie liczby stad i liczby zwierząt planowanych do badań oraz związanych z tym kosztów,
- nie zapewnił zatrudnienia planowanej liczby 43 lekarzy realizujących program (do końca 2008 r. zatrudniono tylko 32 lekarzy weterynarii oraz 8 osób nie będących lekarzami), wykorzystując na ten cel 76,4% przyznanych środków (1.382 tys. zł),
- nie opracował procedur i zasad postępowania z pobranymi próbkami krwi świńskiej oraz wynikami badań, w tym zwłaszcza wątpliwymi - dopiero w czerwcu 2008 r. Główny Lekarz Weterynarii zalecił przesyłanie do PIW w Puławach próbek wątpliwych oraz próbek dodatnich do badań sprawdzających AD,
- nie dostosował pomieszczeń Laboratorium Serologicznego Zakładu Higieny Weterynaryjnej (ZHW) Oddziału w Piotrkowie Tryb. do badań w kierunku AD oraz nie usprawnił zarządzania procesem analitycznym.

Brak w Laboratorium Serologicznym ZHW oprogramowania do zarządzania procesem analitycznym, a także konieczność ręcznego prowadzenia książki rejestru badań, uniemożliwił zidentyfikowanie, z którego próbobrania pochodził wynik badania. Dopiero w styczniu 2009 r. uruchomiono program do elektronicznego zarządzania procesem analitycznym w zakresie badań w kierunku AD, zakupione od firmy MARCEL

– Spółka z o.o. w Zielonce k/Warszawy na podstawie umowy nr 37/2008 z dnia 27 października 2008 r. Oprogramowanie to służyło do gromadzenia, przetwarzania i przechowywania informacji o dokonywanych badaniach laboratoryjnych, umożliwiało równocześnie rejestrację, archiwizowanie i kontrolę badań, a także zapewniało prowadzenie nadzoru nad zgromadzonymi, przetwarzanymi i udostępnianymi danymi.

Powyższe działania Inspektoratu zmierzające do rozpoczęcia realizacji programu, NIK uznaje za nierzetelne. Izba zauważa jednak, iż za przygotowanie do rozpoczęcia programu i podjęte w tym czasie decyzje ponoszą odpowiedzialność Pana poprzednicy.

2. W ocenie NIK, nadzór sprawowany przez Inspektorat nad realizacją programu był niewystarczający. Przeprowadzone w badanym okresie kontrole objęły zaledwie 11 spośród 16 powiatowych inspektoratów weterynaryjnych (piw), tj. 68,8%. Podczas kontroli nie sprawdzano prowadzenia rejestrów decyzji wydanych przez powiatowych lekarzy, dokumentacji zawierającej statusy epizootyczne stad w zakresie AD, prawidłowości wydanych decyzji administracyjnych i sposobu ich realizacji, czy też prawidłowości stosowania wobec właścicieli stad nie zgłoszonych do rejestru sankcji przewidzianych w ustawie o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt.

Przeprowadzając kontrole, koordynator ds. zwalczania AD, nierzetelnie w ocenie NIK, dokumentował ustalenia kontroli, ponieważ nie odnotowywał w protokołach kontroli nieprawidłowości wynikających ze zgromadzonych materiałów kontrolnych i nie wydawał stosownych zaleceń pokontrolnych, do czego zobowiązywał przepis art. 19f ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej³. Dotyczyło to m.in. kontroli PIW w Zgierzu, gdzie Powiatowy Lekarz wyznaczył obszar zapowietrzony o promieniu 8,5 km, zamiast 1,5 km. W protokole kontroli nie odnotowano postępowania ze stadami, którym nadano status stad w obszarze zapowietrzonym, dokonując tylko adnotacji „Nie dotyczy”.

NIK nie podziela argumentacji zawartej w wyjaśnieniu koordynatora ds. zwalczania AD, iż powodem nie kwestionowania działań Powiatowego Lekarza w Zgierzu była jego decyzja o likwidacji stada zakażonego, po realizacji której zniesione zostały wszelkie restrykcje nałożone na właścicieli stad w obszarze zapowietrzonym. NIK zwraca również uwagę, że zapisy w protokole kontroli wskazywały na nienałożenie sankcji przewidzianych w programie zwalczania AD na właścicieli tych stad.

³ Dz. U z 2007 r. Nr 121, poz. 842 ze zm. Do 7 marca 2009 r. obowiązywał przepis § 9 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 marca 2005 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu wykonywania kontroli przez pracowników Inspekcji Weterynaryjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 61, poz. 547).

Na brak właściwego nadzoru nad pracą powiatowych lekarzy weterynarii wskazuje także:

- przyjmowanie od nich i przekazywanie do Głównego Inspektoratu Weterynarii niezetelnych danych z realizacji programu. W toku kontroli NIK sprawozdania za 2008 r. i 3 kwartały 2009 r. z uwagi na błędy i konieczność dokonywania stosownych korekt, zmieniane były trzykrotnie,
- brak istotnych ustaleń na terenie działania Inspektoratu dotyczących planowanej liczby prób krwi do pobrania w drugim pobieraniu, od których uzależnione są koszty realizacji omawianego programu,
- tolerowanie stosowania przez powiatowych lekarzy weterynarii praktyki eliminacji stad podejrzanych o zakażenie wirusem AD, pomimo że program zwalczania AD miał być realizowany zgodnie z metodą "szczepienie - eliminacja".

Zaznaczyć należy, że niektórzy powiatowi lekarze nie ponosili w badanym okresie wydatków na zakup szczepionek do zwalczania AD, co było powodem – jak podał Pan Inspektor w wyjaśnieniu – stosowania przez nich radykalnej metody zwalczania wirusa, polegającej na uboju świń ze względu na małą liczbę ognisk choroby na podległym terenie.

Powyższe postępowanie powiatowych lekarzy, przy biernej postawie Inspektoratu, było w ocenie NIK niezgodne z założeniami programu.

3. Inspektorat nie wykorzystał w pełnym zakresie środków przyznanych na realizację programu. I tak, w 2007 r. wydatkowano 4.925 tys. zł, co stanowi 70,5% otrzymanych środków, a w 2008 r. - 6.741 tys. zł, co stanowi 88,2%.

W ocenie NIK, przyczyną niewykorzystania części środków finansowych był brak właściwego rozeznania potrzeb ze strony Inspektoratu, co skutkowało zawyżeniem planowanej do realizacji liczby badań próbek krwi (600 tysięcy w 2008 r. i 430 tysięcy w 2009 r.). Faktyczne wykonanie wyniosło 288 tys. w 2008 r. (48,0%) i 270 tysięcy w okresie 3 kwartałów 2009 r. (62,8%).

W 2007 r. z części przyznanych środków finansowych na realizację programu Inspektorat wydał 776 tys. zł na zakup testów do wykrywania przeciwciał na obecność wirusa AD, a także potwierdził ich odbiór. Potwierdzenia odbioru testów dokonała z-ca kierownika ZHW, działająca z jego upoważnienia. Kontrola NIK ustaliła, że testy dostarczane były dopiero po rozpoczęciu programu, sukcesywnie do 30 czerwca 2008 r. Wg wyjaśnień z-cy kierownika ZHW sytuacja taka powstała w związku z koniecznością wydatkowania i rozliczenia do końca roku otrzymanych środków, natomiast w Laboratorium brak było miejsca i odpowiednich warunków do przechowywania zakupionych testów. W ocenie

NIK, wyjaśnienie z-cy kierownika ZHW nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż postępowanie takie należy uznać jako sprzeczne z zasadami rachunkowości, zwłaszcza z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości⁴, który stanowi iż zdarzenia, w tym operacje gospodarcze, winny być ujęte w księgach rachunkowych zgodnie z ich treścią ekonomiczną.

4. NIK uznaje za niegospodarne i niecelowe podjęcie decyzji o zakupie od firmy „Biomedica Poland” z Piaseczna, w grudniu 2007 r., za kwotę 1.529 tys. zł, urządzeń do wykrywania i potwierdzania obecności przeciwciał w kierunku AD na potrzeby Laboratorium Serologicznego ZHW Oddziału w Piotrkowie Trybunalskim wraz z serwisem i przeszkoleniem personelu. Kontrola NIK ustaliła bowiem, że wyżej wymienione Laboratorium nie było przygotowane lokalowo i kadrowo do prowadzenia testów w kierunku AD, a zakupiony sprzęt – m.in. niewykorzystany do badań automat „ETI-MAX”, przekazany został w czerwcu 2008 r. do ZHW w Łodzi. W efekcie Laboratorium Serologiczne ZHW w Łodzi zmuszone zostało do posługiwania się dwoma różnymi systemami badań (platformą „Xantus” i automatem „ETI-MAX”) oraz testami pochodzącymi od dwóch różnych producentów. Podkreślić należy, że walidacja metody badań w kierunku AD przeprowadzona została przez ZHW w Łodzi już w maju 2007 r., przed zakupem wymienionego wyżej sprzętu, testami pochodzącymi od firmy „ESKULAP” z Gliwic, z którą w grudniu 2007 r. zawarto umowę na dostawę sprzętu i akcesoriów niezbędnych do wykonywania badań wykrywających obecność przeciwciał dla AD. Powyższe działania, w ocenie NIK, budzą zastrzeżenia i nie można wykluczyć, że sprzyjać mogły występowaniu zjawisk o charakterze korupcyjnym.
5. NIK uznaje za nielegalne wprowadzenie zarządzeniem Nr 17/2008 Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii z dnia 23 kwietnia 2008 r., cennika usług laboratoryjnych, w sytuacji obowiązywania rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie sposobu ustalania i wysokości opłat za czynności wykonywane przez Inspekcję Weterynaryjną, sposobu i miejsc pobierania tych opłat oraz sposobu przekazywania informacji w tym zakresie Komisji Europejskiej⁵.
Wprowadzona przez Wojewódzkiego Lekarza cena badań serologicznych metodą ELISA określona została na 27 zł i była wyższa od ceny obowiązującej o 2 zł. Badania komercyjne na obecność wirusa AD objęły w 2008 r. tylko 29 próbek krwi, których łączna wartość wyniosła 783 zł.

⁴ Dz. U. z 2002 r. Nr 76, poz. 694 ze zm.

⁵ Dz. U. z 2007 r. Nr 2, poz. 15

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań w celu:

- wzmocnienia czynności nadzorczych nad realizacją programu zwalczania choroby Aujeszkiego u świń, zgodnie z jego założeniami,
- rzetelnego rozliczania powiatowych lekarzy weterynarii z realizacji programu, ze szczególnym uwzględnieniem prowadzenia przez nich rejestrów wydanych decyzji i dokumentacji epizootycznej stad w zakresie AD, prawidłowości wydanych decyzji administracyjnych i sposobu ich realizacji oraz stosowania sankcji wobec właścicieli stad nie zgłoszonych do rejestru,
- prawidłowego wydatkowania i rzetelnego rozliczania środków finansowych, zgodnie z obowiązującą w Inspektoracie polityką rachunkowości,
- dostosowania cennika usług laboratoryjnych, wprowadzonego zarządzeniem Nr 17/2008 Wojewódzkiego Lekarza z dnia 23 kwietnia 2008 r., do przepisów powołanego wyżej rozporządzenia MRiRW z dnia 15 grudnia 2006 r.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Inspektora – w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego – informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego przysługuje Panu prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Łodzi, umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym wyżej mowa, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.